

Kjære venner – kjære tillitsvalgte!

Tusen takk til de av dere som var med på jubileumsarrangementet i går, og igjen:

Gratulerer med LO sin 125-årsdag, alle sammen!

Gratulerer – og takk – for den innsatsen dere gjør hver eneste dag i norsk arbeidsliv.

Når vi skryter av LO – og det gjør vi gjerne i jubileumsåret – peker vi på at LO nå har mer enn én million medlemmer.

Men vi trekker også fram at LO-familien har mer enn 60.000 tillitsvalgte.

Det er en formidabel kraft!

En kraft vi bruker til å fremme medlemmene sine interesser.

Rydde opp i dårlige arbeidsforhold. Sørge for at alle får sitt.

Eller som det heter i forslaget til nytt handlingsprogram for LO:

«Godt skolerte, trygge tillitsvalgte og aktive klubber på arbeidsplassene er LO-forbundenes viktigste medlemsfordel. Det er disse som setter overenskomstene ut i livet, som ivaretar enkelt medlemmenes interesser overfor arbeidsgiver og som skaper aktivitet og engasjement.»

Forfatteren Stig Holmås har skrevet et dikt jeg er sikker på at alle her kjenner.

Om å elske den søte lukten av stor kjærlighet – og fagforeningene.

«Uten dem hadde vi ingenting,» skriver Holmås.

Men jeg vil legge til:

Uten mer enn 60.000 tillitsvalgte ute på arbeidsplassene hadde vi ikke fagforeninger.

Uten fagforeninger, ingen forbund.

Uten forbund, ingen LO.

Ingen LO, ingen makt til å heve stemmen i samfunnet – og på arbeidsplassene.

«LO og forbundene er, gjennom de tillitsvalgte, et verktøy for arbeidsfolks innflytelse på den enkelte arbeidsplass,» står det i forslaget til handlingsprogram.

Og dere – hvis dere synes at 60.000 tillitsvalgte høres ut som et stort tall:

Det er større!

For husk at disse 60.000 tillitsvalgte – det er de som er tillitsvalgte nå!

Men antallet medlemmer som en eller annen gang har vært tillitsvalgt –

eller de som en eller annen gang kommer til å være den som rekker opp hånda og sier:

«Jeg kan ta det!»

... er så uendelig mange flere.

Gjennom 125 år har vi dannet en navnløs hær av modige kvinner og menn som har våget å stikke hodet fram, ta den fighten for en kollega som blir urettferdig behandlet, eller for en hel flokk som fortjener bedre kår.

Vi aner ikke hvor mange det er snakk om.

Vi vet at for veldig mange har det bare vært en positiv opplevelse.

En utdanning i organisasjon og ledelse.

For andre har kampene vært tøffere.

Prisen vært høyere.

Men hvert eneste minutt som er lagt ned, av hundretusenvis av tillitsvalgte, har bygget styrke.

Et sterkt LO, som kan stå opp for medlemmene på arbeidsplassene.

Et sterkt LO, som kan være med og forme det samfunnet vi lever i.

Et sterkt LO, som er garantisten for en samordnet lønnsdannelse.

En samordnet lønnsdannelse som sikrer alle grupper reallønnsvekst.

Og som gjør det mulig å kombinere stabil lønns- og prisvekst med lav arbeidsledighet.

Dere – i et langt år nå har vi kranglet med Norges Bank om renta og pengepolitikken.

Norges Bank-økonomene har sagt at den høye prisveksten skyldes høy lønnsvekst.

Og at høy lønns- og prisvekst må møtes med høyere renter og strammere pengepolitikk.

Noe som betyr å trekke inn kjøpekraft – og i ytterste konsekvens å øke ledigheten.

Vi har sagt at frontfagsmodellen bryter denne logikken.

Vi krever ikke mer enn det konkurranseutsatt industri kan bære.

Og vi lar ikke lønningene løpe løpsk i andre sektorer heller.
Dermed legger vi grunnlaget for lav prisvekst og lave renter.
Og ikke minst for en rekordlav arbeidsledighet.

For det er dét solidaritetsalternativet handler om.
Et arbeidsliv der arbeid til alle ikke bare er et ideal.
Men et konkret mål som kan oppnås.

Kjære venner,

Noen ser seg tjent med at lønningene skal få løpe løpsk, og bryte ut av den kollektive fornuften.
Men fordi LO er så store og så representative som vi er, forhandler vi lønn i alle sektorer.
Sammen med de andre hovedorganisasjonene, og deres forbund.
Men det er vår styrke og representativitet som gjør at vi kan ivareta helheten.
Den helheten som gjør at den norske modellen virker.
Den helheten som gjør at frontfagsmodellen kan gjøre jobben sin.

Det finnes de som tror at frontfagsmodellen handler om at industrien skal bestemme.
Fordi industrien er viktigst.

Og industrien er viktig.

Den skaper arbeidsplasser, verdiskaping og eksportinntekter.
Men verdiskaping og arbeidsplasser skapes i alle sektorer og bransjer.

Det er ikke derfor konkurranseutsatt industri forhandler først.

Det viktigste som skiller konkurranseutsatte næringer fra andre deler av arbeidslivet,
er at de er konkurranseutsatt.

Og derfor forhandler de først.

Fordi lønnsevnen der avgjør konkurranseevnen deres.

Og så betyr frontfagsmodellen at alle andre bransjer og sektorer skal få om lag det samme.
Noen tror det representerer et tak.

Men i realiteten er det et gulv.

På den måten løfter vi hele laget, og alle områder blir sikret en del av verdiskapingen.

Og derfor er frontfagsmodellen ikke bare viktig for konkurranseutsatt industri.

Den er viktig for alle som jobber i staten, i kommunene og i andre deler av privat sektor.

Det er vårt viktigste virkemiddel for å bekjempe lavlønn og sikre likelønn.

Og også i år har Fellesforbundet sikret en god ramme på 5,2 % for tariffoppgjøret.

Jeg har lyst til å takke – og gratulere – Jørn & co. med det resultatet.

Det balanserer på en god måte industrien sin lønnsnivå og behovet for å sikre arbeidstakerne deres del av verdiskapingen.

Samtidig fungerer det som et gulv for oppgjørene i andre bransjer og sektorer.

I kommunene.

Og i staten.

5,2 prosent – det er nok til å sikre reallønnsvekst for alle grupper, hvis anslagene for prisveksten slår til.

Men så vet alle her at det ikke ble helt enkelt i staten likevel.

Årsaken til det, må vi tilbake til 2016 for å finne.

Fram til da hadde alle hovedorganisasjonene forhandlet sammen, om den samme lønnsmassen.

De satt i samme rom, rundt det samme bordet, og ble enige seg imellom.

Det ga gode muligheter for å bruke de sentrale tilleggene, og alle verktøyene som lå i tariffavtalen, til å ivareta de lavlønnte, sikre likelønn og å kompensere grupper som av ulike grunner var blitt hengende etter.

Det ga gode muligheter til å se alle statsansatte under ett.

Dette endret seg i 2016.

Da ble Akademikerne enige med Høyre-regjeringen om at de skulle ha sin egen avtale.

Det viktigste med dette var ikke at mer av lønnsfordelingen skulle gjøres lokalt.

Det viktigste med dette var at Akademikerne gikk ut av det rommet der LO, YS og Unio forhandlet lønn med staten.

Og inn i et eget rom.

Og til det rommet tok de med seg sin egen lønnsmasse.

Og dermed slapp akademikerne å dele lønnsmasse med andre ansatte i staten.

Jobben med å sikre rettferdig lønnsutvikling ble overlatt til LO, YS og Unio.

Noen synes vi tar hardt i, når vi kaller en sånn tilnærming usolidarisk.

Men jeg har virkelig ikke noe annet ord for det å lukke døra inn til 1. klasse.

For det store flertallet av LOs medlemmer i staten er også langtidsutdannet.

Så kom vi til 2022.

Da så Unio seg best tjent med å gå over på en likelydende avtale som Akademikerne sin.

Dermed ble det enda færre til å ta del i fordelingspolitikken, og sikre rettferdig lønn for alle.

Unio sitt linjeskifte betød også at de, sammen med Akademikerne, ble størst i staten.

Dermed fikk de kontroll på de uorganiserte sin lønnsmasse.

Gjerne midlertidig ansatte uten forhandlingsmakt.

Men med de uorganiserte sin lønnsmasse og lokale forhandlinger har Akademikerne og Unio sikret seg en betydelig pott de kan bruke til skeivfordeling – til fordel for de med høyest lønn.

Sånn at det sitter kollegaer, vegg i vegg eller på samme kontor. Med samme utdanning. Samme ansiennitet og erfaring. Samme oppgaver. Men med ulik lønn.

Sånn kan vi rett og slett ikke ha det, dere!

Og det mener heller ikke staten!

Det store flertallet av virksomhetsledere i staten mener situasjonen med ulike tariffavtaler er «krevende».

Da tror jeg ikke de først og fremst mener at det er mye jobb og mange møter.

Men at det er vanskelig å lede en virksomhet på en god måte, når lønna er urettferdig.

Og at det er lett å gripe til driftsmidler for å lappe på et lønnsystem som ikke fungerer.

Jeg ser at representanter for partiet Høyre, som ellers er tilbakeholdne med å blande seg inn i tariffoppgjørene, nå forsøker å framstille det som at LO vil forhandle alene med staten, og så tvinge Akademikerne og Unio med på den samme avtalen.

Det er altså så langt fra sannheten som det er mulig å komme!

Det er rett og slett å snu saken helt på hodet!

Jeg vet ikke om de bevisst bløffer, eller om de er så dårlig informerte.

For vårt krav – det er ikke at vi skal bestemme.

Vårt krav – det er at alle skal sitte i det samme rommet.

Og ha den samme innflytelsen over lønnspolitikken i staten.

Akademikerne og Unio sine krav – det er ikke at tariffavtalen skal se så annerledes ut enn den de er tilbudt.

Akademikerne og Unio sine krav – det er at de skal slippe å dele lønnsmasse med våre medlemmer.

Og det, dere – det er usolidarisk!

Og det er ikke noe vi kan akseptere.

Derfor gikk LO inn i forhandlingene i statlig sektor med et mål om å få én avtale i staten.

Det var også ambisjonen til staten som motpart, og til stortingsflertallet.

Fordi de så at ulike tariffavtaler gir dårlige kår for å drive god ledelse.

Men det å forhandle om én felles avtale, det betyr også å gi og ta.

Det betyr ikke at vi får det helt som vi vil.

Selv om Høyre synes å tro det.

Og jeg må bare si helt ærlig at den avtalen som nå ligger på bordet, og som flertallet i LO Stat sin forhandlingsdelegasjon sa ja til – den er ikke sånn den ville ha vært hvis vi bestemte helt selv.

Derfor skjønner jeg at mange medlemmer er usikre på om avtalen er god nok.

Men flertallet i forhandlingsdelegasjonen, de har tatt konsekvensen av følgende:

Uten en felles avtale finnes det ikke muligheter for å hindre at lønnsutviklingen tar hver sin vei.

At forskjellene blir stadig større, og at mulighetene for å reparere skaden blir mindre.

Og at vi bare får denne ene sjansen til en felles avtale.

Jeg vet, Kjersti, at NTL og SL har en annen vurdering.

Men dette var vurderingen til forhandlingsutvalget.

Og som LO har stilt seg bak.

Akkurat nå er forhandlingsresultatet ute på uravstemning, og vi avventer resultatet derfra.

Dere -

Jeg begynte med å snakke om frontfagsmodellen, og hvordan denne legger grunnlaget for en økonomisk politikk der rettferdig fordeling og full sysselsetting er mulig.

Det er en modell som mange tilslutter seg i ord.

Men det er ikke alltid de støtter opp om den i handling.

Partiene på høyresida er for frontfagsmodellen og resultatene av den.

Men de hamrer løs på LO når vi står opp for den i det statlige tariffområdet.

Akademikerne og Unio bekjenner seg også til modellen.

De vil bare at den ikke skal gjelde for deres medlemmer.

Men et viktig trekk ved frontfagsmodellen, det er at lønn skal avgjøres gjennom samordnede forhandlinger.

Ikke gjennom lønnskurranser mellom sektorer.

Lønnskurranser betyr ikke bare at de med størst forhandlingsmakt får mest.

Mens de med mindre forhandlingsmakt får mindre.

Sånn at lønnsforskjellene øker.

Lønnskurranser betyr også at vi - arbeidslivet sine parter - ikke kan levere vårt bidrag til den norske modellen.

Det betyr at vi ikke lenger kan si:

«Vi tar ansvaret for at lønninger og priser ikke løper løpsk. Derfor kan regjeringen og Stortinget fortsette å styrke velferden. Sykehusene, skolen, kommunene. Derfor kan Norges Bank holde igjen på renteøkningene. For i Norge er det ingen direkte sammenheng mellom lav ledighet, lønnskurranser og prisvekst».

Det budskapet er ikke lenger sant, hvis lønnskurranser skal være styrende.

Men det er altså det Akademikerne og Unio nå legger opp til.

Og sånn jeg kjenner i hvert fall Unio sine medlemmer, så er ikke det noe de ønsker.

Nå er vi altså i den situasjonen at regjeringen har grepet inn med tvungen lønnsnemnd mot Akademikerne sin streik, mens Unio streiker fortsatt.

Jeg forutsetter at regjeringen har gjort en grundig vurdering av behovet for lønnsnemnd.

Det er vårt syn at dette er et virkemiddel som bare skal benyttes når det er helt nødvendig.

Og ikke noe man griper til i utrensmål.

For la det være klart: Selv om vi i LO er kritiske til det Akademikerne og Unio har streiket for, er vi krystallklare forsvarere av streikeretten. For alle!

Kjære venner –

Jeg skal la streiken og oppgjøret i staten ligge i denne omgang.

Det er fortsatt mitt håp at vi kan komme ut av dette med én avtale og felles rammeverk i staten.

Så har vi en jobb å gjøre de kommende oppgjørene med å bruke det rammeverket til å motvirke lavlønn, skape likelønn og bidra til et godt arbeidsmiljø i statlige virksomheter som gjør det mer attraktivt å jobbe i staten.

For i staten. I helseforetakene. I kommunene – trenger vi alle de hender og hoder vi kan få.

Norge er altså i den situasjonen at vi har et skrikende behov for kvalifisert arbeidskraft.

Og det behovet bare øker og øker, ettersom andelen eldre øker og andelen yngre synker.

Det kommer til å stille enorme krav til vår omstillingsevne, vår kompetanse og vår kreativitet.

Mange bransjer kommer til å gjennomgå en KI-revolusjon som endrer arbeidslivet for alltid.

Noen yrker vil bli helt borte.

Andre vil få et annet innhold.

Mange yrker vil bli lettere.

Og selv om mennesker i mange situasjoner ikke kan erstattes av kunstige språkmodeller, kan KI likevel bidra til å gjøre arbeidets organisering enklere og mer effektivt også i velferdsstaten.

Men jeg er helt sikker på dette:

Kunstig intelligens kommer ikke til å gjøre oss arbeidsledige.

Det er det bare dårlig økonomisk politikk som kan gjøre.

Behovet for arbeidskraft vil være enormt, også etter KI-revolusjonen.

Da jeg fikk lov til å hilse Arbeiderpartiets landsmøte i fjor, hadde arbeidsministeren vår – Tonje Brenna – akkurat lansert begrepet «Team Arbeidslinja».

Og jeg kunne hilse landsmøtet og si: Team Arbeidslinja, der er jeg også!

For husk på dette, dere:

Vi er arbeidere.

Vi er arbeiderbevegelsen.

Vi lever av vårt eget arbeid.

Ikke av andres.

Og for oss er arbeid en rett.

Det handler om retten til inntekt, verdighet og deltakelse.

Det handler om retten til å kunne bruke seg selv og sine evner.

Det handler om retten til å selv kunne sette mat på bordet for familien.

Derfor er arbeid til alle jobb nummer 1 for LO og arbeiderbevegelsen.

Som samfunn er vi helt avhengige av at de som kan jobbe, jobber.

Mens de som ikke kan jobbe, får slippe.

Yte etter evne, få etter behov, sa vi før.

Det er det samme som gjelder nå.

Det betyr å få folk som står utenfor arbeidslivet inn.

Det betyr å få folk som jobber deltid til å jobbe heltid.

Og det betyr å få folk til å stå så lenge i jobb som de kan.

Det hjelper altså ingen ting å gå av med en raus pensjon – hvis det ikke finnes noen til å pleie deg når tida er inne for å havne på sykehjemmet.

Det er en formidabel oppgave for samfunnet.

Det handler om å skape et arbeidsliv som er åpent for alle.

Som ikke bruker opp folk. Sliter dem ut.

Der underbemanning ikke utløser sykefravær, ufrivillig deltid og tidlig pensjonering.

Den IA-avtalen som Stoltenberg-regjeringen i sin tid inngikk med arbeidslivets parter.

Den var designet for å skape et sånt arbeidsliv.

Det er et langt lerret å bleke.

Men man må være villig til å stå løpet ut.

Det var ikke Erna Solbergs regjering.

Vi har fortsatt en IA-avtale.

Men i stedet for å styrke avtalen, svekket hun den.

Ikke minst ved å nedvurdere det lokale partssamarbeidets betydning for IA-arbeidet.

For la det være helt klart, dere:

Ingen – heller ikke LO – er fornøyd med et sykefravær som går opp.

Det er et tegn på at ikke alt er som det skal være.

Med folkehelsa. Og med arbeidslivet.

Men høyresidens go-to-løsning er visst *alltid* å kutte i sjukelønna.

Mens vår løsning er å se på hvordan vi kan få fraværet ned.

Nå skal vi sette oss ned sammen med NHO, og diskutere ett av forslagene fra som sysselsettingskommisjonen i sin tid foreslo.

Det innebærer at staten tar et litt større ansvar for kostnadene ved korttidsfravær.

Mens arbeidsgiverne til gjengjeld tar et litt større ansvar for langtidsfraværet.

Vi må hele tiden lete etter måter å få sykefraværet ned på.

Men LO vil aldri akseptere at byrden lempes over på de arbeidstakerne som blir sjuke.

Ei heller vil vi akseptere at arbeidsgiverne settes i en situasjon der de presser sjuke arbeidstakere ut av jobben, av hensyn til bunnlinja.

Begge deler er dårlige forslag – selv om politikere på høyresida synes det er fine markeringssaker.

Kjære venner –

Arbeidslinja betyr at det skal lønne seg å jobbe.

Det gjør det i Norge – og det skal det gjøre.

Vi har forsterket den linja ved at mange ytelser er knyttet til arbeid.

Og vi slåss for den hver dag, når vi bekjemper lavlønn og sosial dumping.

For å sikre tilgangen til arbeidskraft har Stortinget for lengst vedtatt en pensjonsreform som stimulerer til å stå lenge i jobb.

Det har LO-kongressen akseptert, for snart 20 år siden.

Men vi har også vært tydelige på noen viktige ting:

For det første skal vi ta vare på sliterne, på de som ikke kan stå lenge i jobb.

Og for det andre må pensjonsreformen ta høyde for utviklingen i norsk arbeidsliv og nordmenns helse. Det kan ikke være noen automatikk i levealdersjusteringer og regulering av pensjonene.

Dette var også det aller viktigste for LO, da Stortinget i vinter utformet sitt pensjonsforlik.

Da lå det på bordet et forslag om å regulere aldersgrensene i pensjonssystemet.

Det var en regulering som egentlig fulgte av levealdersjusteringen.

Og LO sa da at det var en regulering vi kunne være med på.

På to betingelser – de jeg nettopp nevnte:

- En sliterordning for de som ikke kan stå lenge.
- En evaluering av hele pensjonssystemet hvert tiende år.

Vi fikk flertall for begge deler.

Og i tillegg fikk vi en klar styrking av de uføres alderspensjoner.

Og det var viktig for oss.

Sånn bygger vi ut velferden bit for bit.

Også framtidens pensjonssystem.

Vi gir oss nemlig ikke på at våre medlemmer skal ha en pensjon å leve av også i framtida.

Vi gir oss ikke på at medlemmene skal ha sin del av verdiskapinga, enten de jobber i privat sektor eller i det offentlige.

Vi gir oss ikke på at arbeidslivet skal bli så bra at det er mulig å ha en full jobb et helt arbeidsliv, uten å være utslitt når man er ferdig.

Vi gir oss ikke på at vi skal ha en velferdsstat som er sterk nok til å bære oss når vi blir gamle eller sjuke.

Vi gir oss ikke på at dette landet skal være et land der vanlige folk kan leve gode liv.

Det er den drømmen vi bærer på.

At norske kvinner og menn skal trygghet for arbeid og trygghet i arbeid.

At de skal ha trygghet for hus og hjem.

Kunne sette mat på bordet.

Få klær på kroppen.

Dra på ferie med flokken sin.

Uansett hvilken stilling eller posisjon i samfunnet.

Det er den drømmen vi har stått opp for i 125 år.

Og dere – vi har slett ikke tenkt å gi oss ennå!

Tusen takk for meg!